

Postimees 22. veebruar 1943

Vabaduspäeva pühitsemine Tallinnas

„Sõda tuleb Eesti piiridest eemal hoida!“

**Kindralkomissar Lietzmanni ja Eesti Omavalitsuse juhi dr. Mäe
tõsised tunnustused eesti rahva võitlusjõule praegusel otsustaval ja saatuslikul ajajärgul**

Tallinnas algas vabaduspäeva tähistamine eile kell 7 hommikul, mil kõigile hoonetele heisati haakristi- ja sinimustvalged lipukangad. Paar tundi hiljem hakkasid kõmisema kirikukellad, kutsudes tallinlasi pidulikele jumalateenistustele. Tallinna Toomkirikus toimus pidulik esindusjumalateenistus, kus jutlustas piiskop J. Köpp.

Vabaduspäeva keskmaks sündmuseks kogu Eestis kujunes pidulik aktus „Estonia“ kontsertsaalis, kus päevakorraste kõnedega esinesid kindralkomissar Lietzmann ja Eesti Omavalitsuse juht dr. Mäe. Vabaduspäeva aktusest võtsid veel osa merejõudude juhataja kontradmiral Burchardl, SS ja politseijuht Eestis SS-oberführer Müller, saksa Julgeolekupolitsei komandör Eestis SS-obersturmbannführer dr. Sandberger, Tallinn-maa piirkonnakomissar oberführer Walther, kutsekogude ala erivolinik kindralkomissari juures K. Ebeling, sisedirektor O. Aug, majandus- ja rahandusdirektor dr. A. Vendt, tehnikadirektor A. Kadik, Eesti Hindadeasutuse direktor H. Saar, Põllumajanduse Keskvalitsuse juhataja H. Leik, Tallinna esimene linnapea A. Terras, eesti julgeolekupolitsei juht major A. Mere, Tallinna-Harju prefekt kol. M. Kaerma, piiskop J. Köpp, metropoliit Aleksander, ridu kõrgemaid saksa sõjaväelasi, mitmed Eesti Omavalitsuse abidirektorid ja rida juhtivaid isikuid ametiasutustest.

Aukülastajad viibisid aktusel Eesti Leegioni ja idarindel võitlevate eesti vabatahtlike pataljoni esindajad ja haavatud eesti vabatahtlikud, kellele aktusel viibiv rahvahulk avaldas sooja poolehoidu. Aktusele oli kutsutud veel 40 eeskujulikku põllumeest, kellele kindralkomissar andis pidulikult üle ürikud talude ja varanduste tagasisaamiseks.

Muusikapaladega kaunistatud suur aktus jättis jälgivale rahvamurrule võimsa mulje. Kindralkomissari ja Eesti Omavalitsuse juhi kõnesid kuulati suurima tähelepanelikkusega ja katkestati sagedasti korduvate vaheaplaasidega.

Siniste lipukangastega ja hõberaamlise Eesti rahvus vapiga kaunistatud „Estonia“ kontsertsaal oli juba pool tundi enne aktuse algust peaaegu viimse kohani täidetud. Hiljem saanud pidid aktuse käiku jälgima vahekaikudes püsti seistes. Pealselt saabusid kontsertlavale rahvariideis kooriliikmed, kes muutsid dekoreeritud ruumi veelgi värviküllasemaks.

8 minutit enne aktuse algust sammusid orkestri trummihelide saatel saali haavatud eesti vabatahtlikud, keda rahvas tervitas püstitõusmisega ja elavate kiiduavaldustega. Kohe selle järel võtsid aktuse saalis istet Eesti Leegioni ja idarindel võitlevate eesti pataljoni esindajad. Paar minutit enne orkestri avamängu saabusid kindralkomissar K. S. Lietzmann ja Eesti Omavalitsuse juht dr. H. Mäe, kellele esines Tallinna-Harju prefekt kol. Kaerma. Kõrged külalised sammusid oma kohtadele läbi püstitõusnud rahvahulga võimsa spaleeri.

Aktus algas R. Tobiase lauluga „Eks teie tea, et teie Jumala tempel olete“, mille esitas Estonia Muusika Osakonna segakoor V. Nerepi juhatusel. Järgnevalt laulis Tallinna Meestelaulu Seltsi meeskoor A. Karindi juhatusel kontserdisaali rõdult E. Võrgu „Meeste laulu“ ja M. Härma „Viimse veretilgani“. Estonia Muusika Osakond esitas selle järel koos sümfooniaorkestriga A. Kapi võimsa kantaadi „Päiksele“, mis solistide K. Otsa ja K. Shyprise kaastegevusel lõi saali haarava, pühaliku meeleolu.

Pärast ühislaulu „Eesti lipp“ astus kiiduavalduste saatel kõnetooli Eesti Omavalitsuse juht dr. Mäe, kes esines pikema sünnimusekohase kõnega. Sisukat ja ülevaatlikku sõnavõttu katkestasid korduvad tormilised vaheaplaukid. Oma kõne algul pani dr. Mäe ette meenutada neid rahvuskaslati, kes ohverdasid oma elu enamlaste poolt mõrvatuina ja küüditatuina või mehises võitluses bolshevismi vastu langenuina. Püstitõusnud rahvahulk laulis orkestri saatel lahkunute ja äraolijate mälestuseks „Isamaa ilu hoieldes“. Pärast Eesti Omavalitsuse juhi kõnet lauldi ühiselt Eesti rahvushümni.

Järgnevalt võttis sõna kindralkomissar K. S. Lietzmann, kelle tabavalt sõnastatud kõnet katkestasid korduvad vaheaplaukid. Lõpetanud oma sõnavõtu, jagas kindralkomissar ühes Põllumajanduse Keskvalitsuse juhataja H. Leikiga 40 eeskujulikule talupidajale välja ürikud talude pärisomandiks tagasisaamise kohta. Mõjukas suuraktus lõppes Juhi tervitamisega ja Saksa hümnide ühise laulmisega.

Kindralkomissar Lietzmanni kõne

Kindralkomissar Lietzmann ütles 21. veebruaril „Estonia“ kontsertsaalis Eesti vabaduspäeva kõnes järgmist:

„Meie kõik seisame juba nädalaid idas möllava võitluse mulje all. Raskeimate tankide üha uute lainetega ja üha uute diviisidega ründavad Nõukogude armeed Saksa ja tema liitlaste rinnet. Kes iial on kahelnud bolshevismi surmatoovas ohus – Stalingradi saatuselöök on avanud ka tema silmad, ja järgnevad võitlused näitavad, et saksa armee sangarliku ohverdamisega ületati küll kriis, kuid pole meile siiski veel kõrvaldatud hädaoht.

Kui ma ütlesin, et bolshevismi-hädaoht ähvardab „meid“, siis ei ole küll selles saalis ega kogu maal kedagi, kes ei mõistaks minu sõnu ja neis leiduvat tõsist hoiatust. Saksa rahvas alustad esimesena võitlust bolshevismi vastu ja kannab sellest ajast saadik peakoormat ja suurimat osa ohvreist. Ja siiski ei ole see sõda enam ammu ainult Saksamaa sõda, sest see otsustab kõigi Euroopa rahvaste olemasolu või mitteolemasolu üle. Seepärast rivistub ikka rohkem rahvaid ühisesse rindesse, et koos saksa sõdurite ja töölistega osa võtta võitlusest ja tööst.

Eesti rahvas mõtleb uhkusega sellele ajale

Eesti rahvale ei olnud see otsus raske. Juba aasta eest õppis ta enda nahal tundma bolshevismi algeid. Selle endise Vene riigi osa vana kultuuri, mis oli loodud ühiselt sakslaste ja eestlaste poolt, ja selle kandjaid – rahvast ähvardas häving. Siis seadis Eesti ennast selgelt vastasrinda juutliku bolshevismiga ja tunnistas enda ühtekuuluvaks Euroopa kultuuri ja ellusuhtumisega. Järgnevad kaks aastakümnet näitasid, et vastuseis bolshevismile oli olnud õige. Siin arenesid tõusuteed kultuur ja majandus, kuna sealpool idapiiri võttis maa üha rohkem bolshevismi hingetu väljenduse. Seepärast mõtleb eesti rahvas uhkusega tagasi sellele ajale, mis võimaldab talle praegu seista Euroopa rindes ja osa võtta tema saatuse võitlusest.

Samal ajal läbistas saksa rahvas suurima häda ja kibedaima viletsuse aastaid. Selles oli vähem süüdi maailmasõja õnnetu tulemus kui juutluse üha suurenev mõju, mis – algul moondatult liberalismi ja demokraatiaga üha enam näitas oma bolshevistlikku olemust. Adolf Hitler tunnetas seda ohtu, mis ähvardas saksa rahvast seespool tema oma piire. Ta alustas võitlust selle vastu. Väsimatu töö ja visa poliitilise võitlusega veenis ta meest mehe ja naist naise järel, kuni lõpuks kogu rahvas oli võidetud samale tunnetusele.

Poliitilise võitluse aastad andsid meile teadmisi bolševismist ja selle juutlikust juhtimisest. Meie tunneme selle võitlusviise. Meie tunneme ka selle eesmärgi, mis intelligentsi hävitamise kaudu sihivad rahvaste orjastamisele ja üle kaootilise Euroopa juutlikule türanniale ja kõigi maade väljakurnamisele. Võitlus Nõukogude Liidu vastu ei tulnud meile seepärast üllatusena; et see peab viima bolševismi lõpliku hävitamiseni Euroopas, see on meile endastmõistetav.

Eesti on läbi elanud ühe aasta bolševistlikku võimu. Küll hoidusid punased võimumehed selle aja jooksul teostamast mitmeidki samme, mis olid muide neile endastmõistetavad, ja siiski tundis eesti rahvas, et ei piirduta ainult omandiõiguse kaotamisega.

Üle 60.000 mehe, naise ja isegi lapse küüditamine näitas, et ka eesti rahvale oli määratud kõigi rassiliselt väärtuslike rahvaste tee laialdasse Vene ruumi, tee, mis intelligentsi väljajuurimise ja iga kultuuri hävitamise kaudu viib niisugusesse lootusetusse olukorda, milles viibib juba praegu 200 miljonit inimest.

Ainult saksa sõjavägi võib võita ida-hädaohu

Ei olnud seepärast ime, et teie mehed saksa vägede lähenemisel 1941. a. suvel haarasid relvad, et kümned tuhanded neist ühinesid vabastajatega, ja sealtpeale seisavad rindel õlg õla kõrval saksa kamraadidega või julgestavad tagala-piirkonda. Kogu rahvas juubeldas aga Adolf Hitleri rügementidele ja tunneb end sügavaima tänuga seotuna tema sõjajõududega. Poleks Juht andnud viimisel silmapilgul käsku rünnakuks, poleks Eestile jäänud ühtegi kotust oma surmava saatuse kõrvalpööramiseks – seda tundis sel ajal iga üksik siin maal. Võitlused sellest ajast saadik ja eriti viimased nädalad on meile näidanud Nõukogude võimsat sõjajõudu. Täna teab igaüks: ainult saksa sõjavägi võib võita ida-hädaohu. Kui tema selleks võimeline pole, siis ei ole kadunud Saksamaa, vaid kogu Euroopa. Ükski saarerahvas ja ükski võim teisel pool ookeani ei jõuaks ära hoida vene tankide ja neile järgnevate bolševistlike hordide ületulekut Eesti piirist. Ainult poliitilised lapsed ja narrid võivad uskuda taolisi üle vee kõlavaid lubadusi.

Meie rahvaste saatuse on teineteisega seotud elus ja surmas, surma ja elu pärast käib meie ühine võitlus. Kui see nii on, missugune eestlane hoiduks võitlusest oma rahva eest?! Kui on mängus olemasolu või kadu, elu või surm, mis mõtet oleks siis isiklikel soovidel või oma võimete ja jõudude säilitamisel hilisemateks ülesanneteks? Idast ähvardab meid oht, ja see ükski tuleb kõrvaldada!

Samas tunnetuses on Saksamaa kuulutanud totaalset sõja. Ükski mees ega ükski naine ei tohi hoiduda kohustustest, mida sõna tootav sõda toob kaasa kogu rahvale. Kas kõrge või madal, vaene või rikas, vana või noor – kõigil tuleb tingimusteta alistuda tootavale sõjale raudsele seadusele. Mida kodanike mõnususte või seisuslike harjumuste alal kolme sõja-aasta jooksul suudeti säilitada – see korraldatakse nüüd hoolimatult. Kui palju kergem on taluda sõja

koormat, kui see lasub ühtlaselt jaotatuna kõigi õlgadel! Kui palju rõõmsamini võitlevad sõdurid, kui nad teavad, et tagala on seotud sama kamraadlikkusega ja sama ohvri ja valmisolupanusega!

Sõda tuleb Eesti piiridest eemale hoida

Ma tean, et eesti rahvas tunneb samuti ja et ta on läbi imbinud olukorra tõsidusest – samal määral tunnistab totaalset sõda nagu saksa rahvas. Selleks on loodetavasti, tarvis ainult väheseid, seaduslikke korraldusi. Rahvas annab ise oma terve tunnetuse ja oma loomuliku säilimistahte põhjal endale seadusi, mida nõuavad au ja kohus. Sõda tuleb võidukalt lõpetada ja bolshevistlik oht kõigiks aegadeks eemal hoida Eesti piiridest – see on ainuke eesmärk! Kõik, mis teenib seda eesmärki, peab sündima, ja kõik, mis seda kahjustab, peab ära jääma. Kui meie selle reegli teeme oma tegutsemise juhtnööriks, kui meie kõik oma tegemise ja tegemata jätmise selle järgi korraldame, siis täidame oma kohuse Euroopa vastu ja kindlustame eesti rahva elu. Siis oleme oma sõdurite võitlust ja ohvreid väärt! (Aplaus.)

Ranked ajad nõuavad tõsiseid sõnu. Eesti rahvas talub tõde, seda võisin ma möödunud aastal korduvalt tähele panna. 40 avalikul koosolekul ja meelevaldusel olen ma kõnelnud. Suur osa eesti rahvast tunneb nüüd oma kindralkomissari. Ta teab, et see püüab ausalt toime tulla sõja tarvidustega ja et ta peale selle veel sooja südamega hoolitseb eesti rahva heaolu ja tuleviku eest. Ma võin praegusel koosolekul uhkusega tunnistada, et mind seob vastastikune aus usaldus eesti rahvaga. Ükski vaenulik propaganda ei suuda selles midagi muuta. Mida rohkem vastased püüavad mõttetute kuulduste, väljamõeldud teadete või petlike tulevikulubadustega külvata kahtlust ja umbusku, seda kindlamini seisame meie üheskoos. (Aplaus.)

See vastastikune usaldus annab mulle võimaluse ka täna jälle avalikult ja ausalt teile kõnelda ja samuti tuhandetele raadiokuulajatele kogu maal. Missuguseid kohustusi asetab totaalne sõda Eestile? Eestit julgestava rinde varustamine hädavajalike toiduainetega peab teostatama. Sellest endastmõistetavast kohustusest ei hoidu kõrvale ükski eesti põllumees, sest muidu ta peaks häbenema nende sangarite ees, kes juba teist talve ööl ja päeval hoiavad võideldes Eestist kaugel bolshevike armeed.

Ka rahva toitlustamine, kes suuremalt osalt tööstuses või halduses, kaubanduses või käsitöös töötab sõja heaks, tuleb kindlustada. Eestis on rohkesti sõjalise tähtsusega käitisi. Nende tööliste jõudlusvõime on vaevalt vähema tähtsusega kui väeosade löögijõud. Seepärast on selleks vajalike toiduainete kindlustamine niisama tähtis kohustus põllumajandusele.

Ma tean, et praeguseist toidunormest eesti rahvale vaevalt piisab, ja olen seepärast juba ammu otsustanud nende tõstmise Saksamaal kehtivate normideni. Kas poleks see kergendamine aga naeruväärt ja väärtusetu zhest, niikaua kui isegi praegusi madalaid norme ei suudeta korrapäraselt täita? Ma keeldun elanikkonnale midagi ette petmast. Toidunormide kõrgendamine viiakse läbi niipea, kui selleks on olemas toiduaineid. Ma loodan, et eesmärk saavutatakse varsti, sest mul on põhjust arvata, et vajalikke toiduainete hulki on maal olemas.

Nõndanimetatud "normid" on arvestatud rinde ja tagala tarviduste järgi. Kus põllumehed tõesti ei suuda oma kohustusi täita, seal on tegemist ebaotstarbeka jaotamisega. On selgunud, et enamus põllumehi on suutelised ära andma üle normide. Mis nüüd veel hangeldamise kaudu vähestele kasuks tuleb, see juhatakse edaspidi üldsuse kasuks. Kus on tegemist rahva eluga, seal ei tohi arvestada üksiku rahakotti või kõhtu, kus on mängus rahva elu, seal on pühaks kohustuseks talitada hoolimatult kõigi nendega, kes patustavad oma rahva elu vastu.

Veel üks kohustus lasub eesti põllumehel: raiekohustuse ja veoteenistuse täitmine. On mõeldamatu, et ei suudeta õigeaegselt anda rindele positsioonide ja varjendite ehitamiseks vajalikke ehituspuid. Niisugune viivitus maksab asjatult valatud saksa ja eesti sõdurite verd. Iga põllumees olgu edaspidi selle üle selgusel, õigustatud põhjused täitmata kohustuste suhtes võetakse loomulikult arvesse, vaelebandusi karistatakse aga nendesamade karmide seaduste järgi, mis on maksvad rindel. Ka küttepuudega varustamine tuleb teostada. Ka see teenib sõda. Olgu siis tegemist kas sõjaliselt tähtsate käitistega või elanikkonna eluvajaduste rahuldamisega.

Kui ma tõsiste sõnadega põllumehi nende kohustuste täitmisele manitsesin, siis võin ma ühtlasi tunnustavalt märkida, et paljud neist on teinud rohkem, kui seda määrused neilt nõudsid. Juba aasta tagasi kuulutasin mina endiste varanduste tagasiandmist. Ühtlasi rõhutasin ma neid suuri raskusi, mis on seotud korrapärase tagasiandmisega. Tuleb ju õiglaselt selgitada omandivahekorrad, arvesse võtta mõnede kolmandate nõudmisi, meeles pidada küüditatute õigusi, korraldada võlgade ja hüpoteekide küsimusi. Enne kõike tuleb aga hinnata ka põllumeeste valmisolekut ja nende kohustuste täitmist. Seega kulub reprivatiseerimiseks veel mõni aeg.

24. veebruaril 1918. a. lõi Eesti end lahti boishevistlikust Venemaast, kelle programmis etendas otsustavat osa eravaranduste kõrvaldamine. Saatus tahtis, et Eesti hiljem siiski veel pidi tundma õppima bolshevistlikku needust. Mis vaevaga oli loodud või sugupõlvade läbi päritud, läks kaduma – kuna Adolf Hitler päästvalt vahele astus. Mis eesti rahvale nüüd tagasi antakse – jääb talle edasi pusima ainult saksa relvade kaitse all.

Tunnustus Eesti põllumeestele

Ma kasutan tänast mälestuspäeva selleks, et pidulik-sümboolsel viisil kuulutada Saksamaa arusaamist omandi küsimusest. Ma annan esimestele eesti põllumeestele omandiks tagasi nende poolt juba majandatavad talud (Aplaus.) Siin on tegemist põllumeestega kõigist maakondadest ja eranditult nendega, kes on eeskujulikult täitnud kõik oma kohustused. Kui ma pärast seda aktust põllumeestele välja jagan ametlikud ürikud nende endiste varanduste tagasiandmiseks, siis ei sünni see mitte ainult nende seniste saavutuste tänulikus tunnustuses, vaid ühtlasi ootuses, et kohustused rinde ja tagala vastu jäävad ka edaspidi, juhtnöörideks nende elus ja töös. Ärgu nemad, nende lapsed ja lapselapsed ialgi unustagu, et nad ainult tänu Adolf Hitlerile ja tema sõja jõududele uhkete ja vabade talupoegadena edaspidi oma põldusid harivad. Saksa sõjavägi on parim osa saksa rahvast. Tundku nad seepärast armastuse kaudu oma maa ja põllu vastu end kõigiks aegadeks seotuna saksa rahvaga. (Aplaus.)

Aasta algusest saadik on 20 põllumeest vangistatud eksimuste pärast sõja- ja relvaseaduse vastu. Mõnedele neist võisin ma kergendada karistusi. 9 põllumehele Viljandi maakonnast andsin ma täna vabaduse – tunnustuseks kohuse täitmise eest, mida nemad ja nende perekonnad vaheajal on osutanud tööga ja toiduainete äraandmisega. Ma lasksin neile öelda – ma ootan, et nad edaspidi hoiduvad igasugusest tegevusest, mis on vastuolus minu poolt sõjapidamise huvides ja eesti rahva heaoluks antud määrustega.

Ma olen rõhutanud põllumeeskonna tähtsust, vihjanud tema kohustustele ja tunnustanud tema saavutusi. Kuid ükski teine seisus või kutseala ei tohi arvata, nagu ei puudutaks see teda või tema tööd. Tööd käitistes hinnatakse edaspidi kõrgema sotsiaalse hooldusega. Ma tänan Eesti

kutsekogusid seni tehtud töö eest. See leiab minu juures alati täielikku arusaamist ja parimat toetust.

Kui mina täna kõiki kutsealasid mainida ei suuda, siis tahan ma siiski esile tõsta ühte rühma, kellel on erilisi teeneid, et kultuuriline ja majanduslik elu on võinud areneda võrdlemisi kiirelt. Ma tänan kogu haldust möödunud aastal tehtud töö eest. Küll oli ka mõnikord arusaamatusi ja hõõrumisi, mida toob nii kergesti kaasa praegune sõjaolukord maal, mis alles hiljuti kannatas bolshevistliku ebamajanduse all. Hea tahtega saadi neist kõigist üle.

Totaalse sõja nõuded saavad eriti tuntavaks üksikutes halduse osades. Ametnikud peavad teenima rahvast, kelle vajaduste järgi tuleb juhtida nende organisatsiooni tööd.

Eeskujulike ametnike kõrval leidub aga kahjuks mõningaid, kellede töö kannatab väga bürokraatia ja raskepärasuse all. Siin on tarvis varsti muudatusi ette võtta. Kui mina möödunud kuul peaaegu pooled oma kaastöölisist saksa tsiviilvalitsusest olen vabastanud sõjaväe või teiste sõjaliste ülesannete jaoks, siis ootan ma ka samasuguseid abinõusid kohalike ametiasutustelt. Seega hoitakse kokku rahva raha ja tööjõudlus ei tarvitse seepärast veel väiksemaks jääda.

Ma ootan kõigilt ametnikelt, et nad töötavat elanikkonda ja enne kõike eesti rindesõdurite omakseid ja järelejäänuid igal viisil eelistatult kohtlevad. Eesti leegionär ei tohi muret tunda oma omaste saatuse pärast, et ta seega kergema südamega võiks endale võtta kõiki sõja loobumisi ja ohte oma rahva julgeolekuks. Ka sellele hoolekande-alale pühendan ma alati erilist tähelepanu ja kasutan tänast pidupäeva selleks, et Eesti Leegioni Sõprade Seltsile annetada 10.000 riigimarka raskustesse sattunud Leegionäride omaste toetamiseks. (Aplaus.)

Kui mina oma kõne algul vihjasin ähvardavale ohule, milles Euroopa viibib täna rohkem kui iialgi varem, siis rõhutan ma nüüd veel kord, et ka eesti rahvas peab alistuma totaalse sõja käskudele. Meie peame jõudma niikaugele, et nii nagu Saksamaal, ka siin niisuguseid töid tehakse, mis tulevad kasuks sõjapidamisele. Nüüd ei ole enam aega luksus töödele ja mõnigi kultuuriline tegevus peab jääma sõja hädatarvilikkuste taha. Ei ole ka aega ettevalmistusteks ja õppusteks tulevastele kutsealadele, mida sõjaajal niikuinii ei saa harrastada. Kui sõda on võidukalt lõpetatud, siis võib alata ja algab jälle rahuaegne elu. Praegu aga on võitlus, kogu rahva võitlus oma olemasolu eest!

Minu ees istuvad eesti rindesõdurite delegatsioonid. Ma tervitan teid, kamraadid! Teis ja Eesti Leegioni meestes, keda ma mõne päeva pärast külastan ühel kaugel õppeväljal, näen ma eesti rahva võitleva vaimu uhkeid tunnistajaid. Ta on harjunud võitlusega ja tema selge, kaine mõtlemine näitab talle praeguse totaalse sõja karme hädavajalikkusi. Eestile on seda kergem oma sõdurite, tööliste ja naistöölistega rivistuda suurde Euroopa rindesse, kuna see rinne Suur-Saksamaa juhtimisel on teadlik oma lõppvõidust, kuna sellele rindele Suur-Saksamaa juhtimisel on kindel lõppvõit. Ausaile sõpradele ja ausaile võitluskaaslasile kuulub tulevik, ütles äsja Eesti Omavalitsuse juht. Jäagem ausateks sõpradeks ja võitluskaaslasteks, siis on meie päralt tulevik. (Aplaus.)

Keelaku saatus meile ajuti edu, triumfeerigu vaenlased praegu osaliste võitude arvel – ei ole tahtis iga üksiku lahingu tulemus, vaid kõik langeb sellele, kes sõja viimasest lahingust väljub võitjana. See on aga Saksamaa koos oma liitlastega, need on saksa sõdurite kõrval ka meie eesti leegionärid. See teadmine tugevdab meie vägesid võitluses ja annab meie rahvastele tahet tööks ja ohvriks. See on usaldus oma jõusse ja enne kõike usaldus meie Juhti Adolf Hitlerisse.

Tema hoidis saksa rahvad bolshevistlikust kaosest ja päästis Eesti kindlast hävingust. Tema viib meid vastu ühisele võidule ja annab siis eesti rahvale tuleviku, mida ta väärrib oma panuse põhjal selles Euroopa saatustlikus sõjas.

Meie mõtleme Juhile saksa hüüuga ja meie sõdurite tervitusega.

Dr. Mäe kõne vabaduspäevaks

Väga lugupeetav härra kindralkomissar, väga lugupeetavad külalised, eesti mehed ja eesti naised! Ma tervitan eriti siin meie keskel viibivaid esindajaid meie rindel-võitlevatest üksustest ja Eesti Leegionist ning haavatud kangelasi, vapramaid eesti mehi, kes saatustlikul tunnil oma kohust täidavad ja meie kodumaa eest oma elu kaalule panevad. (Aplaus.) Meie oleme uhked teid meie hulgas näha ja ütleme teile tänu ning kinnitame, et meie kõik tahame teie eeskujule järgneda. (Aplaus.)

25 aasta eest ütlesime end lahti Venemaast, mis oli meile võõras ja rahvuslikult vaenulik, ning ka sellest poliitilisest süsteemist, mis tol ajal Venemaal just oli võimule pääsenud, Igale eestlasele oli selge, et meie rahvas kuulub Euroopasse ja mitte Aiasse. Igale eestlasele oli ka selge, ei bolshevismil kultuuriga mitte midagi ühist ei ole ning ka mitte meie tunnete ja arusaamistega, ja et seepärast selle vastu peab võitlema. Vabadussõjas ei sõdinud meie mitte ainult Vene võimuahnuse vastu, vaid ka bolshevismi vastu. Vabadussõjas võitsime oma võitlusega oma rahvale rahvusliku iseseisvuse ebavõrdse suurema vaenlase käest. Kuid võitlus bolshevismi vastu polnud rahulepinguga veel lõppenud ja seda võitlust pidime kõik need aastad edasi võitlema, kuni meile selgus, et ka bolshevismi taga pole midagi muud kui seesama Vene võimuahnus, mida oma tuhandeaastase ajaloo kestel oleme tundma õppinud. Ainult nüüd oli see juhtidest juhitud ja julgemas süsteemis viimistletud, süsteemis, mis rahvast hävitada tahtis.

Täna, 25 aastat pärast võitluse algust bolshevike vastu, seisame jälle sama probleemi ees, kuna vahepeal meie vaenlane oli muutunud tugevamaks ja tahtis meie rahvast täielikult hävitada. Oleme jälle pidanud võitlust alustama bolshevismi vastu. Kõik see, mida eesti rahvas oma iseseisvusaja jooksul kõigi poolt imetletud hoole ja agarusega oli üles ehitanud, on bolshevike poolt hävitatud. Mõõdunud aasta esimesel päeval kandsin mina siin ruumis ette meie kurva alusbilansi selle kohta, mis meie kõik kaotanud oleme, kui palju meie hulgast inimesi mõrvamise, küüditamise ja äraviimise teel oli kaduma läinud. Meie tahame neid mõrvatuid, kadunuid ja mehises võitluses bolshevismi vastu langenuid mälestada ja austada vaikse püstitõusmisega.

Eesti rahvas pole aga end kunagi saatuse poolt alla suruda lasknud, vaid pigistas hambad kokku ja alustas uuesti. (Aplaus.) Aasta pingerikast ja rasket tööd on meil nüüd seljataga. See aasta on olnud raske ja nõudnud meilt kõigilt kannatust. Meie salme aga oma ülesannetega hakkama ja võime täna öelda, et raske algusaasta meie uue tuleviku ülesehitamisel on möõdunud rahuldavalt, suure usu ja lootusega tulevikku.

Ma tahan teile mõne arvuga näidata, et eesti rahvas oli mehe eest väljas. Muidugi ei saa ma teile kõiki arvusi nimetada, see viiks liiga kaugele, ja pealegi kuulab minu kõnet praegu ka vaenlane pealt. Ma pean seepärast need arvud nimetamata jätma, mis vaenlasele sõjaliselt oleksid kasulikud. Ma tahan ainult väheseid näiteid tuua.

Arvud kõnelevad, et eesti rahvas ei jää hätta

1. jaanuaril 1943 oli Eestis 1.017.811 inimest, nendest 450.569 meest jn 569.242 naist, seega iga mehe kohta 1,26 naist. Elussünde oli 18.967, milline arv on ligemale 3 protsenti suurem 1938 aasta arvudest ja meile rõõmustaval viisil näitab, et rahva hulgas oli arusaamist rahvaarvu kasvamise vajadusest. Ma tahan loota, et kogu eesti rahvas mulle tuleval aastal võimaluse annab palju suuremaid arvusid teatavaks teha ja seega tõendada, et meie rahvas bolshevike terrori läbi löödud haavu meie rahva arvus parandada tahab. (Aplaus.)

Meie eelarve näitas 1942. aastal tulusid 79.488.971 riigimarka ning kulusid 74.992.202 riigimarka. Eelarve tasakaalustamiseks pidime 1941. aasta lõpul ning 1942 a. algul 15 miljonit Rmk. laenu tegema, kuid ma võin teile täna rõõmustaval viisil teatada, et sellest laenust möödunud aasta kestel juba 6.600.000 riigimarka on tasutud, ja seda keset sõda ja raskeimaid väliseid olusid. Meie võime sellest järeldada, et Eesti Omavalitsuse rahanduse küsimused seisavad juba algusest peale tervel alusel ja et Eesti Omavalitsus on oma kohust täitnud.

Pankades oli 1. jaanuaril 1943. a. kokku 111 krediidasutuses 11 osakonnaga kassas 11.893.186 riigimarka ning teistes pankades 56.115.976 riigimarka. Aasta kestel on pangandus sedavõrd normaalselt arenenud, et uueks aastaks uusi laene 30.606.911 riigimarka oli välja antud ning pankadesse uusi hoiuseid 79.457.900 riigimarka laekus.

Kaubandusbilanss näitab, et Eestist on veetud välja kaupsid 202.324.100 riigimarga väärtuses ja peaaegu sama palju ka sisse. Kaubandust teostasid 1564 era-jaemüügiäri, 730 ühiskauplust ning 417 riiklikku kauplust. Tööliste arv tööstustes tõusis möödunud aasta jooksul 31.400 pealt 35.300 peale ning praegu ei ole meil mitte tööpuudust, vaid kibe tööliste puudus. Tööstuste produktsioon on aasta kestel 7.600.000 riigimargalt 15.300.000 riigimargale tõusnud, see tähendab kahekordistunud. Sama aja kestel tõusid meestööliste palgad 24,5 protsenti ning naistööliste palgad 15,4 protsenti.

Toodetud elektrienergia kasvas 1.600.000 kilovatilt möödunud aasta alguse aasta lõpuks 9.600.000 kilovatile. Tööstuskaupadest on rahva kätte läinud 7,5 miljonit tekstiilpunkti 176.000 paari tänavjalatseid 140.800 paari toakingi ja pastlaid 47.000, paari töösaapaid 95.000 paari puittaldadega kingi ning 52.000 paari kalosse. Jalatsite parandamiseks on antud välja 92.400 kg nahka ja 300.000 ruutdetsimeetrit pealishahka. Metsamajanduses on üles töötatud 708.306 tihumeetrit tarbepuid ja 693.600 tihumeetrit küttepuid, kuna isevarustajad töötasid peale selle veel üles 164.890 tm tarbepuid ja 821.360 tm küttepuid. Seega kokku 2.388.210 tm metsamaterjali, mis absoluutarvudes on natuke rohkem, kui normaalsel aastal 1938/39 üles töötati. Sellest on meie põllumehed suure abivalmidusega 1.650.170 tm välja vedanud.

Meie kalurid on püüdnud 9,5 milj. kg kala, millelt 4.663.271 kg ümbertöötati. Kaluritele anti 337.714 liitrit bensiini ja üle 800.000 liitri õlisid. Transpordiabinõudest oli meil möödunud aasta algul 440 veoautot, aasta lõpul aga 810. Osa veoautosid ehitati puugaasile ümber, mille läbi 1 miljon liitrit bensiini kokku hoiti. Veoautod tegid 4.023.000 kasulikku kilomeetrit ja vedasid 740.000 tonni kaupa. Hobustransport on 1.936.000 tonni kaupu vedanud. Möödunud aasta algul oli mil 25 laevu kokku 2991-brt mahuga, aasta lõpul 35 laeva 5808 brt-ga. Aasta kestel asutati 27 laevaehitusühingut, ja praegu on 20 mootorlaeva ehitusel, kukku 7350 brt. Aasta kestel päästeti uppunud veesõidukeist 55, nende hulgas 5 aurikut ja 6 vedulaeva.

Möödunud sügisel alustasid uut õppeaastat 1173 algkooli 3842 õpetaja ja 100.811 õpilasega, 390 muud õppeasutust 2323 õpetaja ja 29.877 õpilasega. Tartu Ülikool 270 õppejõu ja 2325 üliõpilasega, Tallinna Tehnikaülikool 32 õppejõu ja 893 üliõpilasega ning muld kõrgemaid õppeasutusi 115 õppejõu ja 484 üliõpilasega. Nendele arvudele võime uhkusega juurde lisada, et raskest sõjast hoolimata möödunud aastal koolikohustust laiendati. Töötab 728 avalikku raamatukogu 883.630 köitega. Siin olgu juurde lisatud, et sõja läbi hävis raamatukogudest 58.592 köidet, kuna bolshevikud 92.081 köidet hävitasid. Hoolimata suurest paberipuudusest ilmus möödunud aastal 159 raamatut 1.833.863 eksemplaris ja 15 ajalehte, kogutlrunzhiga 208.550 eksemplari. Meie kunstnikud on seitsmel kunstinäitusel oma võimeid näidanud ja üldist tunnustust leidnud.

Meie töötajad on end ikka enam koondanud kutsekogudesse ja kutsekogude liikmete arv tõusis 69.866 liikme võrra, suurenedes 172.159 peale. Selle töötajate enda organisatsiooni kaudu on kaupu välja jagatud otseselt 11 milj. paberossi, 185.000 paari sukki ja sokke ja mitmeid muid kaupu.

Meie 11 teatrit andsid 1641 etendust, mida 716.608 inimese külastasid. 40 kinos käis 5.082.782 külastajat.

Kogu kohtukorraldus sai möödunud aastal, Kohtukojaga eesotsas organiseeritud ja meie võime nii jälle öelda, et meil valitseb seaduslik kord. Kriminaalala näitab väiksemaid arvusid kui enne sõda. Kuigi kriminaalpolitsei bolshevikide ajal palju oma ametnike koosseisust kaotas ja vilumata jõududega alustama pidi, on ometi kuritegude avastamise protsendilt tõusnud 67 peale, mis on lähedane omariikluse aja 70–80 protsendile. Meie võime nende tulemustega rahul olla, kuigi bolshevikide aeg meist selles ees oli ja seda peame tunnustama – nimelt ei olnud bolshevikide ajal ühtegi varast, kõik vargad olid miilitsameesteks saanud!

Meie politsei ja Omakaitse on jälle eeskujulikult organiseeritud. Nii ka tuletõrje, kes omi 75 lentsalga abi 45 autot ja 367 mootorpritsi kas uuel ehitas või korda seadis.

Arstkont ja meditsiiniline personal on ennastsalgavalt töötanud, nii et kõigist taudidest oleme kiirelt jagu saanud. Sama peame täie tunnustusega ütlema ka loomaarstidest, kel korda läks kõiki loomataude kiirelt likvideerida ja meile naabrusest ähvardavat suu- ja sõratõbe hoopis eemal hoida.

Raskest sõjaajast hoolimata alustati möödunud aastal 884 ehitisega, milledest 350 samal aastal lõpule viidi. Tööstustele on peale selle veel 23 hoonet ja omavalitsustele 26 uut hoonet ehitatud.

Põllumajanduses likvideeriti bolshevikide maareformi laastavad tagajärjed ja 25.000 uusasuniku 33.000 juurdelõiget ja 18.000 muud maakohta anti jälle endisile omanikele kasutamiseks tagasi 608.000 hektaari ulatuses. Sovhoosidest anti tagasi 16.500 hektaari. Ametisse sealt 246 valla ja 4025 kohalikku põllumajandusjuhti. Põllumajandus ehitati üles talundi põhiraamatu süsteemile ja anti välja 155.000 talule põhiraamatud. Põllumehele läks appi 21.000 vabatahtlikku töötajat, 9000 lõikusabilist ja peale selle olid põllumajanduses tööl veel 10.000 sõjapõgenikku ja 12.000 sõjavangi. Sõja- ja muudest raskustest hoolimata on 610.000 hektaari põldu haritud. Seegil pole meie veel ennesõjaaegse, arvudeni jõudnud, kuid oleme ometi midagi võimatut võimalikuks teinud!

(ei ole loetav) Põllutööriistadest võisime anda 4312 atra, milledest 272 on kodumaal valmistatud, 2016 kultivaatorit, sellest 510 kodumaal tehtud, 430 reaskülvajat, neist 230 kodumaal valmistatud, 500 viljaniitjat, 834 puugaasigeneraatorit, 63 peksumasinat, 15.893 vikatit, 19.000 luisku, 73 tonni masinaosi, sellest 25 tonni kodumaal valmistatud, 82 niidumasinat, 167 sortijat, 261 hekslimasinat, 750 äket, 285 looreha ja 48 kartulivõtjat. Kaupu naime anda 376.000 hobuserauda ja 23.000 kg rauda hobuseraudadeks 70.200 kg hobuseraunaelu, 1.592.000 stolil, 75.600 kg rauda, 935.000 kg sepasütt, 69.085 kg naelu, 350 komplekti hobuserakmeid ja 34.400 mitmesugust osa ning 24.300 meetrit mitmesuguseid rihmu ja nende parandamiseks 8500 kg nahka.

Möödunud aastal on meie rahvas rahvuslikes aktsioonides suurimaid pingutusi teinud ja tegi seda võimalikuks, mida teised pidasid võimatuks. Metsaaktsioonidest ma juba kõnelesin. Talveesemete korjandus andis 305.000 esemega arvu, mis ületas suuremate naaberrahvaste arvud.

Rindele valmistati 35.000 pari polaarsaapaid ja 54.000 kg "Estlandiiti". Kütteaktsioon andis 97.249 tonni turvast, kevadine viljaaktsioon andis 7165 tonni teravilja uue lõikuseni vastupanemiseks. Koguti 1.440.000 kg seemnevilja, 392.000 kg seeni, 1.422.000 kg marju. Värviliste metallide korjandusega olime 711.000 kg kõigist teistest.

Kõige ilmekamalt tõendas end eesti rahva sotsiaalne tunne Eesti Rahva Ühisabis. Annetusi koguti 3.898.000 riigimarka. Rindele kooti 60.344 paari villaseid sokke ja 10.266 paari villaseid kindaid, peale selle saadeti rindele 33.465 pakki kingitusi ja 12.207 raamatut. ERÜ korjas 458.000 kg toidu jäätmeid, 51.000 kg konte, 437.000 kg tekstiiljätmeid ning jätmetest valmistati 4260 paari toakingi. ERÜ toetas pidevalt 21.643 rahvuskaaslast ning jagas 2.745.434 liitrit suppi keskmisest 30.000 inimesele. 2591 last leidis suvepuhkust ERÜ kodudes ja puudustkannatajad said ERÜ kaudu 4250 tm küttepuid. Nüüd on ERÜ aasta lõpul ka veel lasterohkete emade hoolekande enda peale võtnud, ja meie rahva seas on temast saanud sotsiaalne faktor, mis leiab üldist tunnustust. (Aplaus.)

Need vähesed arvud näitavad – kuigi ma kõiki eluavaldu ei puudutanud –, et eesti rahvas ei jää hätta ning omab harukordselt suurt elujõudu. Ma nimetasin neid arvusid seepärast, et meie igapäevases elukeerises oma töötulemusi õieti tähele ei panegi. Nüüd vabuspäeval neid arvusid vaadates näeme õieti, kui suurt tööd ja kui suuri töötulemusi meie rahvas on saavutanud. Need arvud peavad meile tagasi andma usu oma jõusse. Need haruldased suured jõupingutused ja töötulemused möödunud aastast tõendavad, et eesti rahvas kõigist raskustest jagu saab, ja tõendavad kogu maailmale, et eestlane ei jää kunagi hätta! (Aplaus.)

Tulevik on ausate sõprade ja ausate võitluskaaslaste päralt

Meie teame, missugused olid bolshevike kavatsused meiega. Ma olen juba kord avalikkusele teatanud, mida leitud dokumendid nende kavatsusist räägivad. Algul pidi siit ära küüditatama kõik need meie rahva hulgast, kes oleksid võinud hiljem hakata oma ümbruses vastuhaku juhtideks. Seepärast küüditati siis ka mehi ja naisi, endisi poliitilisi tegelasi ja isikuid, kel poliitikaga midagi ühist ei olnud, vanu ja noori, rikkaid ja vaeseid, põllumehi ja töölisi. Edasi kavatseti 358.000 isikule välja anda Nõukogude passid, millega oleks nad viidud mööda Venemaad laiali tööstustesse, kaevandustesse ja muudesse ettevõtetesse töö-orjadeks, et enne surina veel nende viimset tööjõudu välja kurnata. Ülejäänud 700.000 rauka, naist ja last pidi siis augusti lõpul jalgsi Põhja-Venemaale ja Siberisse viidama, kus nad karmi kliima,

alatoitluse ja üle jõu käiva töö kätte oleksid kiiremini surnud, kui seda GPU relvad oleksid teha suutnud. Eesti oleks aga asustatud venelastega.

Sellest ähvardavast hävingust päästis meid sõja algus ja saksa sõjaväe vapper võitlus koos meie vabatahtlike ja Omakaitse meestega. (Aplaus.) Tuletame meelde, kuidas meie siis sõda oma maale ihkasime! Kunagi ei ole ajaloos veel üks rahvas nii kogu südamest sõda oma kodumaale soovinud kui meie. (Suur aplaus.) Ja tõesti, saksa rahva hävitussõda bolshevismi vastu päästis ka meid ja tegi suurt murrangu meie vahekorras saksa rahvaga. Kõik vastuolud, mis varem oli, oli kadunud ja asemele astus tänu ja otsekohene sõprus ning relvavendlus. (Aplaus.) Seda ei tohi mitte unustada, ja me peame kui mehed kriipsu peale tõmbama kõigele sellele, mis varem oli, ja meie rahval ei olnud vaenu-vahekorda ka mitte saksa rahvaga, vaid ainult tema väikese osaga, nn. balti-sakslastega, ja see vaen oli tekkinud seeläbi, et mõisnikud, kes sotsiaalselt rikkamad ja valitsejad olid, enamikus baltlased olid. Ja kui meie mingil juhul sellega nõus ei ole, et mõne eestlase rumalate väljenduste või rumala käitumise pärast seda kohe terve eesti rahva kohta üldistatakse, nii ei tohi meie samadel juhtudel üldistada seda ka saksa rahva peale. Iga rahvas peab selle eest hoolitsema, et niisuguste rahvuskaaslaste arv võimalikult väike oleks. Meie peame mehed olema ja unustama kõik selle, mis varem on olnud, ja nüüd uut elu alustama. Ausate sõprade ja ausate võitluskaaslaste päralt on tulevik. (Aplaus.)

Ei ole kellegi saladus, et sõda on väga raske ja totaalne, et meie ees seisab vaenlane, julm vaenlane, kes kõik mängu paneb, et teisi rahvaid hävitada saaks. Meie ainuke päästja, nagu ka kõigi teiste Euroopa rahvaste päästja on saksa rahvas, kes Adolf Hitleri juhtimisel peab hävitusvõitlust bolshevike vastu. (Aplaus.)

Alles hiljuti soovitasid ameeriklased Balti rahvastele ja Soomele Venemaaga kokku leppida, sest nad peavad Venemaale kuuluma. Ameerika teatas, et tema end sellesse küsimusse vahele ei sega. Sedasama teatasid Inglismaa valitsusjuhid, ja alles hiljuti teatas Nõukogude Vene, et tema iialgi ei ole Balti riikidest loobunud. See on meile väga selge. Kui need ameeriklased ja inglased vaid 3 kuud bolshevismi ainult oma naha peal tunda saaksid nagu meie. siis kutsuksid nemad ka meid appi bolshevismi vastu (Aplaus.) Ainult Saksamaast teame meie, et tema viimase jõupingutusega bolshevistliku Venemaa vastu sõdib ja meid sellest ameeriklaste ja inglaste poolt soovitud saatusest päästab.

Teie, tallinlased, teate hiljutistest sündmustest, et bolshevikil veel neist tuhandetest mõrvatutest ja kümnetest tuhandetest küüditatutest ei jätku. Nad tahavad veel enam ohvreid. Seepärast on teile arusaadav, miks meie vabaduspäeva pidustused tänase päeva peale ette tõstisime. Minu vastutustunne ei luba vabaduspäeva pidustustega veel enam rahvuskaaslasti hädaohtu viia, ja ma pean seepärast mõnelegi kurba või paha meelt valmistama sellega, et me täna vabaduspäeva aktust peame ja mina mitte vabaduspäeval enesel ei kõnele. Ma ei tarvitse aga vist enam seletust anda – igaüks mõistab minu vastutustunnet ja muret ning tunnustab ka seda. (Aplaus.)

Vabaduspäev – püha tööpanus

Hiljutistele mõrvarlikele sündmustele meie kodumaal tahame meie, eesti rahvas, viha ja leppimatu võitluse ning visa tööga vastata. Meie tahame oma võitlustahte tõenduseks kõige kallima püha, mis meil on meie vabaduspäeva näol, pühendada tööle – pühale tööle rinde kasuks. See püha tööpanus vabaduspäeval olgu iga eestlase vastus südame ja hinge põhjast sellele bolshevistlikule terrorile. (Aplaus.)

Vabaduspäeva püha tööpanus peab meie vaenlastele tõendama, et eesti rahvas kunagi ei ole nõus uuesti Venemaa külge kuuluma, ehk olgu see üle meie surnukehade. (Suur aplaus.) Jumal, keda meie usume ja kes alati tõde ja õigust on kaitsnud, olgu meiega. Nii nagu Jumal alati oli meie kodumaaga ja meie rahvast õnnistab, on ta ka meiega selles suurimas võitluses ja ka meie pühas töö ja usu tõenduses vabaduspäeval.

Võitlus rindel on raske. See ei käi enam üksikute riikide ja rahvaste pärast, vaid iga üksiku Inimese elu pärast. Meie rindesõdurid peavad äärmisi jõupingutusi tegema ja seda tahame meie kõik oma töös ja kannatuses teha. Ajad lähevad veel raskemaks ja kannatused veel suuremaks. Kuid kui meie kõik teeme ja kõigil südametunnistus on puhas, siis on võit meile kindel. (Aplaus.)

Meie peame aga ka küllalt mehised olema, et kõike seda meie rahva elust kõrvaldada, mis seda võitlust halvaks ja meie rahva tuleviku kindlustamisele on kahjulik. Meie põllumees peab oma loidust, kus seda on, muutma ja oma kohust rinde ja kodumaa vastu täitma. Linlane peab meid aitama neid spekulante avastada, kes rahva hädaaega selleks kasutada tahavad, et ise rikastuda. Muidugi puudub meil palju kaupu ja toiduaineid. Igaüks aga, kes liigkasuvõtjailt toiduaineid või muud ostab, raskendab meile rahva normaalset toitlustamist ja varustamist, Meie peame nende kahjurite kõrvaldamisega kindlustamaks kõigile õiglase toitlustamise ja varustamise.

Valitsus ei pea saatuslikel tundidel mitte oma isiklikku populaarsust taga ajama, vaid oma kohust kogu rahva vastu täitma. Igaühe südametunnistuse kohus on teha kõik, mida tema ülesanded temalt nõuavad, hoolimata sellest, kas ta selle läbi endale vaenlasi või sõpru võidab. Ainult ta oma südametunnistus peab olema puhas ja temaga rahul. Iga ametnik, ja olgu ta ka direktor, toimib kuritegelikult, kui ta isikliku populaarsuse tagaajamisel oma ametikohuseid unustab või rikub.

Kuulujutud ja vaenlase propaganda tagalas

Ma tahaksin siin eriti üht negatiivset nähtust meie elust nimetada, millele nii mõnigi kas kergemeelsusest või rumalusest andub. Need on kuulujutud. On kaht liiki kuulujutte. Ühed jutud, naljad või lugulaulud tegelevad peamiselt minu isikuga, kuna minu nimi end hästi riimida annab. Ma annan kõigile neile andeks, sest minu südametunnistuses ega keldrites pole midagi, mida mitte igäüks teada või näha ei või. Ma muutun aga murelikuks, kui on märgata nende juttude, naljade või laulude vähenemist, sest rahvas on ainult niikaua tasakaalus, kui tal on huumorimeelt. Siis pean mina oma kohuseks ise uusi nalju ja laule rahva sekka levitada, ja ma loodan, et need mõnelegi on heameelt valmistanud.

Hoopis teisiti on aga lugu sihiliku vaenlase propagandaga. Vaenlasel ei ole mingit huvi Eesti vastu, vaid ainult sõja vastu. Vaenlane tahab iga abinõuga rinde tagalalt nõrgestada, et rindest jagu saada. See vaenlase propaganda on meile kahjulik ja tema eesmärgiks on luua rahu, loidust ülesannete ja kohuste täitmises ning külvata vaenu eesti ja saksa rahva vahele. See vaenlase propaganda on üks vaenlase relvi, ja igäüks, kes rumalusest või kergemeelsusest seda propagandat edasi kannab, aitab ainult vaenlast. See peab igale eestlasele selge olema, et ta vaenlase propagandat levitades ainult kaasa aitab bolshevikule ja lõpuks ise selle all hukub.

Vaenlase propaganda näiteks levitab kuuldust, et Inglismaa olevat Eesti oma kaitse alla võtnud ja venelastele Eestis pommitamise ära keelanud. Meie teame kõik, et see ei ole tõsi.

Meie teame, et meie rahvuskaaslased peavad Venemaal suuri kannatusi üle elama. Käivad ringi kuuldused, et venelased olevat juba Pihkvas. Selle kuulduse kohta pean teile aga ütlema, et see tõesti vastab tõele: Pihkvas on tõesti venelased ja ainult vähesed eesti politseiametnikud nende üle valitsemas (Aplaus.)

Ma pean teile ütlema, et iga kuuldus, mille sihiks on meie hulgas rahutust luua, mille eesmärgiks on luua imele rahva seas loidust oma ülesannete või kohustuste vastu või mille sihiks on külvata, vaenu eesti ja saksa rahva vahele, on sihilik vaenlase propaganda ja selle levitamine abistab ainult bolshevikke ning kahjustab meie rahvast.

Keelepeksjad – rehte peksma

Meie peame aga veel kahte liiki meie rahvuskaaslasist kopralt kutsuma. Ühed on irisejad ja teised omakasupüüdjad. Irisejad irisevad kõige üle. Nad teevad oma ja oma naabrite elu raskeks. Et nad kogu aeg irisevad, ei jää neil aega üle kasulikuks tööks. Need toome õlge pea üldise töökohustusega mõistusele tagasi ja paneme need, kes seni ainult keelt peksnud on, reht peksma. (Aplaus.)

Teisiti on nendega, kes oma tegevuses alati ainult oma kasu, mitte rahva kasu silmas peavad. Neid on meil ennegi olnud. Nad tahavad ka täna samuti tegelda. Nad tahavad end omaenese tuleviku, mitte rahva tuleviku jaoks ette valmistada, ja seepärast on nad veel kahevahel, kuidas käituda. Nad tahavad end seepärast esialgu kõigest kõrvale hoida ja end valge lehena tuleviku jaoks hoida. Nad ei mõtle aga mitte sellele, et rahva orgaanilisest elust et saa nutte mõnd aastat lihtsalt nii maha kustutada, et elu endisest kohast uuesti algaks. Rahvas peab iga päev elama ja oma elu korraldama. Rahva elus on raskeid ja kergeid aegu, aga mitte kunagi aegu, mil end saab rahva elust välja isoleerida, välja arvatud vangimajas. Kõik need, kes oma rahva rasketel ja õnnetutel ning saatuslikkudel aegadel rahvaga ja rahva seas kõige vastutusega tööd kaasa teha ei taha, need pole ka rahva juhid kergete ja õnnelikkude aegade jaoks. Rahva juhid tõendavad end just rasketel katsumisaegadel, eestöölist pühapäevarahu jaoks ei ole meil mitte tarvis. Seda tahan mina just täna, meie kodumaa 25. vabaduspäeval öelda, sest meie vabaduspäev tuletab just meie vabadusvõitluse ja kodumaa ülesehituse algust meelde, ja praegu manitsegu meid sama võitlus ja ülesanne.

Üksmeelne rahvustervik kannab meid üle raskuste

On mõni, kes mulle ette heidab, et mina olevat sakalaste poolt ära ostetud, tema ise aga tõsine eestlane, kuna ta end igasugusest vastutavast tööst eemale hoiab või sakslasi arvustab ja tunnustada ei taha relvavendlust saksa rahvaga, või seepärast, et ta mitte minu ametikohal ei tegele, või et ta sel kohal mitte rasket kohuse täitmist nõuda ei taha, kus mina seda parima südametunnistuse järgi igalt eestlaselt nõudma pean.

Siin tahan ma öelda, et mina 11 aasta eest poliitilisse ellu astudes juba siis oma poliitilist tõekspidamist avalikult teatanud olen. Ma olin veendumusel, et Eesti kui väikerahvas ja väikeriik oma relvajõuga oma iseseisvust kaitsta ei suuda, kui talle bolshevik kallale tuleb. Kauge riik, olgu see Inglismaa, Ameerika või mõni teine, ei saa meid kallaletungi puhul mitte abistada, sest sealt ei suuda ükski abi õigeaegselt kohale tulla. Ainuke riik, kes mingil tingimisel ei taha, et meie maa Venemaa kätte satuks, on Saksamaa. Ainult Saksamaa suudaks meid Venemaa pealetungi vastu kaitsta ja seepärast on ainuke võimalik välispoliitiline orientatsioon saksa orientatsioon. Sisepoliitiliselt olen mina veendumusel, et ainult üksmeelne rahvustervik meie rahvast katsumisajast üle kanda suudab. Tol ajal pidas

valitsus minu tõekspidamist valeks, ja oli päris loomulik, et mind isoleeriti ja sõjakohtu poolt 20 aastaks sunnitööle mõisteti. Kuid esimese venelaste ultimaatum juures 1939. aastal nägin, et minu mure ja kartused osutusid tõeks, ja teise ultimaatum puhul 1940. aastal oli igale eestlasele selge, et meid ainult Saksamaa saab päästa lõplikust hävingust. (Aplaus.) See tõekspidamine, mis minul siis oli, on mul ka praegu, ja ainult see annab mulle jõudu ja meelegi kindlust minu ametiülesannete täitmiseks. Minu isikliku tuleviku jaoks pole minul mitte midagi muud vaja kui ainult teadmist, et ma oma ametikohustused olen parina südametunnistuse järgi täitnud. Ja seda teadmist on igale eestlasele vaja.

Kui meie sõda ei võida, siis on kõik muu asjata

Seaduse järgi olen mina kogu Eesti Omavalitsuse tegevuse vastutav juhi ja seadusandja Eesti Omavalitsuse ülesannete ja volituste piires. Sellisena on minu otseseks kohuseks oma kodumaa huvisid kaitsta, ja see sünnib ka. Võib-olla mitte alati nii, nagu seda igaüks soovib või ootab, kuid alati sünnib see, mis on võimalik. Sama võin mina kinnitada ka kindralkomissarist. Kindralkomissaril oli alati sooja südant eesti rahva huvide jaoks ja ta on mõnegi võitluse meie eest läbi võidelnud. (Aplaus.) Ja kui mitte alati ei oie nii tulnud, nagu tema või meie seda oleme soovinud, siis peame meeles pidama, et praegu käib sõda ja mõneski asjas peame ena sõja nõuete alla painutama. Sõda käib kõige ees, sest kui meie sõda ei võida, siis on ka kõik muu asjata.

Eesti mehed ja eesti naised. Ma ei pea täna mitte ilukõnet meie pidupäevaks, aeg on selleks liialt tõsine. Ma pean seepärast just täna nii mõnegi väga tõsise ja manitseva sõna ütleva. Kui ma seda ei teeks, siis ei ole ma oma rahva vastu aus. Kui meie endale kusagilt eeskujut võtta tahame, siis peale sangarlikult võitleva saksa sõjaväe võime ometi endale võtta eeskujut ainult meie vennasrahvalt Soomelt. (Aplaus.) Soomlased peavad väheste aastate jooksul juba teist imetlusväärset sangarlikku võitlust oma kodumaa eest. Nad peavad palju suuremat sõjaraskust kandma ja palju raskemat võitlust võitlema kui meie, sellegipärast ei nurise seal keegi ja igaüks täidab täpselt oma kohust. Ja kõige selle juures on soomlastel alati sooja südant meie raskuste jaoks, mis on väiksemad kui nende omad. Sest meie võitleme kõik ühist võitlust iga üksiku inimese ja kogu rahva elu eest. Kui bolshevikud peaksid võidu saama, siis tapavad nad iga inimese. Meie 25. vabanduspäeval tahame kogu südamest meie vennasrahvale soomlastele kõike sõjaõnne ja kõike edu soovida ning tahame sama tublidust oma tegudega näidata. (Aplaus.)

Bolshevike lendlehtedele vastame relva ja tööga

Iga eestlane, kes on võitlusvõimeline, peab end vabatahtlikult võitlusse teatama, see on tema rahvuslik kohus. Ma ei pea ühtegi Eesti Omavalitsuse sammu tähtsamaks ja otsustavamaks kui taotlust Eesti Leegioni saamiseks, kuhu saaks koondada kõik need vabatahtlikud eesti sõjamehed, kes praegu rindel laiali mitmesugustes üksustes võitlevad. Ja kui meie kindralkomissari kaasabil Eesti Leegioni asutamise loa saime, siis seati sellega eesti rahvas üheväärsena kõigi nende teiste rahvaste kõrvale, kes samuti oma leegionidega rindel ühise asja eest võitlevad hollandlaste, taanlaste, belglaste ja teiste kõrval. Eesti Leegion kannab eesti rahva nime. Eesti Leegion kannab Eesti au võitluses rindel. Eesti Leegionis võitleb eesti rahvas kaasa selles suures heitluses ja võidab ning ehitab koos teistega, eeskätt koos saksa rahvaga üles uut Euroopat ja oma kodumaad.

Meie kõigi kohuseks on võidelda, tööd teha ja oma kohust täita. Igaüks peab oma kohust isamaa vastu täitma ainult siis on tai õigus kodumaalt midagi nõuda. Kõigil on oma raskused kanda, kuid just raskustest jagusaamisega võidame meie endale tuleviku (Aplaus.)

Bolsehvikud viskavad meil alla lendlehti, milles teatavad, et Eesti sotsialistlik nõukogude vabariik tulevat jälle varsti, pidage natuke vastu, varsti tuleme ja vabastame teid. (Naer.) Meil on ainult üks vastus sellele, ja seda anname meie relvadega käes! (Aplaus.)

Eesti mehed ja naised. Täna meie 25. vabaduspäeval täname kogusüdamest Jumalat, et ta on meid hoidnud ja kaitsnud suurte hädade eest. Meie viime palves oma koduga tema ette ja tõuseme püsti ning tõendame kogu maailmale meie rahva usku, mehemeelt ja võitlustahet meie rahvushümni sõnadega.